

μεταχειριζόμενον γλώσσαν, ἥτις εἶνε ἐν ταύτῃ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀδυναμία του.

Ὁ Βερναρδάκης εἶνε ἀριστοτέχνης τῆς καθαρευούσης· ἀμφιβάλλομεν ἂν δύναται νὰ γραφῇ ἀρχαϊκὴ γλώσσα μᾶλλον ἀπηλλαγμένη ἀρχαϊκῶν ὀνομάτων ἀσυνήθων (πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων) ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ ὡς ἡ τῆς Φαῦστας, καὶ μᾶλλον ἐγκρατῆς καὶ σύμμετρος καὶ σαφῆς, παρὰ τὸ σχινοτενές τῶν περιόδων τῆς, καὶ ὅλως ἀπηλλαγμένη φραγισμῶν ὡς αὐτή. Ὡστε τὸ τυχὸν μειονέκτημα αὐτῆς δὲν προέρχεται ἀπὸ σφάλμα τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ἐγκριεται εἰς αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα τῆς γλώσσης. Τὸ κακὸν εἶνε ῥιζικόν. Ποῖον δὲ εἶνε τὸ μειονέκτημα τοῦτο; Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκoῦς στοιχείου ζωῆς ἡ τραυματίζουσα ἀντίθεσις μεταξύ τῶν γραφικώτατα κινουμένων ψυχῶν τῶν ἥρώων καὶ τῶν μορφῶν αὐτῶν, αἰτινες πλαστικῶς καὶ ἐπὶ λευκοῦ ἀχρωματίστου μαρμάρου καθηλωμένοι, ἀκίνητοῦσιν. Ἀκριβῶς ἂν λείπη χάρισμα τι ἐκ τῆς ὠραίας ταύτης γλώσσης, τοῦτο εἶνε τὸ οἰκτεῖον, ἡ ἀρετὴ τῆς γλώσσης τοῦ Εὐριπίδου· τὸ δημοτικὸν δηλονότι στοιχεῖον, διὰ τοῦ ὁποῖου, καθὼς λέγει αὐτὸς ὁ Βερναρδάκης, «οἱ ἥρωες γίνονται ἀνθρωπινώτεροι, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ συγκινοῦσι πλειότερον, διὰ τοῦτο καὶ κινουσιν ἰσχυρῶς τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον τοῦ ἀκροατοῦ, ὅπερ οἱ τυπικοὶ ἥρωες τοῦ Σοφοκλέους δὲν κατορθοῦσι διὰ τῆς ψυχρᾶς τῶν γλώσσης». Δὲν θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἡ καθαρεύουσα εἶνε ξένη γλώσσα, ἀλλὰ δὲν ἔγινεν (οὔτε θὰ γίνη) τόσον ἰδική μας, ὡς ἡ ἀπλῆ ἡ ἐθνικὴ μας γλώσσα. Ἡ συγκίνησις δὲ τὴν ὁποῖαν γενικῶς ἐξήγειρεν ἡ Φαῦστα, καλὸν θὰ ἦτο νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι δὲν προήλθε τόσον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γλώσσά τῆς εἶνε εὐκολος καὶ ἐξ ὀλοκλήρου προσιτὴ εἰς τὸ κοινόν, οὐδ' ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη κατ' εὐθείαν ἀπευθύνεται εἰς τὴν καρδίαν, ὡς πᾶσα ποιητικὴ γλώσσα, ὅσον ἐκ τῆς λαμπρότητος τῆς παραστάσεως, τῆς ζωῆς καὶ τῆς τέχνης τῆς ὑποκρίσεως, καὶ πρὸ παντὸς τῆς μαντικῆς δυνάμεως τῆς ἐδρευούσης ἐντὸς τῆς καρδίας τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐνίστοε, καὶ ὅταν δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεται σαφῶς, τὸ μυρίζεται τὸ ὠραῖον· μία λέξις μᾶς φθάνει, ἐν ἐπιφώνημα, μία κραυγὴ, μία κίνησις, εἰς λυγμὸς, καὶ κατανυσσόμεθα μέχρι δακρῶν· ἀνάλογος εἶνε ἡ ψυχικὴ κατάστασις τῶν εὐσεβῶν εἰς τοὺς ναοὺς τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Πέμπτῆς· δὲν περιμένουν, διὰ νὰ συγκινηθοῦν, νὰ τοὺς ἐξηγηθῇ τὸ κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁπωσδήποτε τὸ ἔργον τοῦ Βερναρδάκη, τοιαύτης ὑποδοχῆς ἀξιώθην, ἐπῆλθεν ὡς ἀπροσδόκητον ὄπλον εἰς τὰς τάξεις τῆς καθαρευούσης ποιήσεως· θὰ ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ λύσῃ ἐπὶ τέλους τὸ ζήτημα, ὡς ἰσχυρίσθη ἐν τῷ δικαίῳ τῆς ἐνθουσιασμῷ ἡ ἀγαπητῆ μου «Ἐφημερίς», ἂν ἐδίδοτο ἀφορμὴ νὰ κρίνωμεν τὴν δύναμιν τῆς καθαρευούσης εἰς τὴν δραματικὴν ποιήσιν, ἐν ἀντιπαράθεσιν πρὸς δραματικὰ ἔργα ἀναλόγου ἐπιβολῆς γεγραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν. Μόνον ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ τῶν καθαρευόντων ἔργων πρὸς τὰ δημοτικὰ ἐν τῇ ἐπικολυρικῇ ποιήσει ἐμορφώσαμεν γνώμην περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῶν δευτέρων· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ θέατρον, ἐπὶ τοῦ παρόντος,

τοιοῦτος παραλληλισμὸς ἀδύνατον νὰ γίνη, δύσκολον ἐκ τούτου νὰ διαμορφωθῇ θετικὴ τις γνώμη περὶ τοῦ ζητήματος. Ἄλλ' ἡ ἐπιτυχία τῆς «Φαῦστας», δὲν πρέπει νὰ τρομάξῃ τοὺς θιασώτας τῆς ἀπλοεπειάς, ἀλλὰ νὰ τοὺς κεντρίσῃ πρὸς ἐργασίαν. Ἄς εὐχηθῶσιν οὗτοι νὰ ἀποκτήσῃ τὸ θέατρον ἕνα ἄλλον Βερναρδάκην, ὅστις δὲν θὰ περιορισθῇ, ὡς ὁ πρῶτος, νὰ εἶνε κατὰ θεωρίαν μόνον ἄκρος καὶ φαινεύματος ἐκτιμητῆς τῆς δημοτικῆς γλώσσης, ἀλλὰ τὴν ἐκτίμησίν του, συνεπέστερον, θὰ συνεχίσῃ καὶ ἐν τῇ πράξει, εἰς ἔργα δημιουργικὰ. Τότε ἂς ἀνοιχθῶσιν αἱ δέλτοι καὶ ἕκαστος ἂς κριθῇ κατὰ τὰς πράξεις του.

Ὀλίγα ἔπρεπε νὰ εἶπω καὶ διὰ τὴν παράστασιν· δυστυχῶς δὲν δύναμαι οὔτε ὀλίγα νὰ εἶπω· ὅθεν περιορίζομαι· νὰ σημειώσω ξηρότατα, ὅτι ἐκ τῆς ὅλης διδασκαλίας τοῦ ἔργου ὑπὸ τῶν δύο θιάσων ἐκ τριῶν μόνον ἠθοποιῶν ἀπεκόμισα ἀξίας μνείας ἐντυπώσεις. Ἐκ τοῦ κ. Ταβουλάρη, τὸν ὁποῖον εὐρίσκω παραστατικώτατον Κωνσταντῖνον, τῆς δεσποινίδος Βερῶνη, τὴν ὁποῖαν εὐρίσκω ἀξίαν ἐκτιμήσεως Φαῦσταν, καὶ τῆς Εὐαγγελίας Παρασκευοπούλου, «Ἡοῦς, ἀλλὰ ἀγρίας, βαρβάρου Ἡοῦς», τὴν ὁποῖαν θαυμάζω.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΣΟΥΝΙΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΝΗΓΟΙ

Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς τὸ ὀρτύκιον ἢ ὄρτυξ τοῦ γένους τῶν περδικῶν, τῆς τάξεως τῶν ἀλεκτοριδοειδῶν, (*Perdrix coturnix*) τὸ χάριεν ἀποδημητικὸν πτηνόν, μὲ τὴν ὠραίαν μικροτάτην κεφαλὴν καὶ τοὺς διαρκῶς πάλλοντας γλυκεῖς ὀφθαλμοὺς, ἦτο ἀντικείμενον δεινῆς καταδιώξεως.

Ἄν τότε τὰ εἴκυσον τὴν νύκτα διὰ πυρῶν καὶ τὰ συνελάμβανον διὰ τῶν δικτύων, μέθοδος, ἣν ἐφαρμοζοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον ἐν Μάνη με μικρὰς παραλλαγὰς ἀπὸ τῆς συταγῆς τοῦ κυνηγετικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος, σήμερον ὁ δαίμων τοῦ ὀλέθρου ἐνσκήπτει κατ' αὐτῶν δι' ἐκπυροσκορήσεως κεντροφλεγῶν ὄπλων τῶν 16 καὶ 12, καὶ μόνη ἐλησημονήθη εὐτυχῶς ἡ ὀρτυγοκοπία τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, παίγνιον δηλαδὴ διὰ τοῦ ὁποῖου οἱ ἀργοὶ τῶν Ἀθηνῶν διεσκέδαζον κτυπῶντες μακρόθεν ἐπιδειξίως τῶν ταλαιπώρων πτηνῶν τὰς κεφαλὰς, ἢ ἀσκοῦντες αὐτὰ εἰς μονομαχίας, περὶ τῆς ἐκθάσεως τῶν ὁποῖων ἔθετον ἐμμανῆ στοιχήματα, ἐξ οὗ καὶ αἱ λέξεις ὀρτυγομανῆς καὶ ὀρτυγομανία, ὅπως καὶ τὰ ξανθὰ τῆς Ἀλθιόνοος τέκνα μὲ τὴν ἀλεκτρονομαχίαν.

Ἄλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὰς παλαιὰς ἱστορίας, καὶ ἂς ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ παρόν.

Μόλις προσεγγίσῃ ὁ Σεπτέμβριος, ἡ νοτιὰ ἄκρα τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ Σουνίου μέχρι Λεγρενῶν γίνεταί τὸ ἐντευκτήριον ὄλων τῶν ἐν Ἀθήναις Νεμερῶδ, οἵτινες μεταβαίνουν ἐκεῖ, ὅπως ἐκ προμελέτης καὶ ἐσκεμμένως ἐξολοθρεύσουσιν τρυγῶνας καὶ ὀρτύκια, πρᾶξις, ἥτις διὰ πολλοὺς φθάνει μόνον μέχρι τοῦ σταδίου τῆς ἀποπειρας.

Ἡ αὕτη ψυχράθεια, ἥτις κατέχει καὶ ἐμὲ ἀπὸ

μικρᾶς ἡλικίας, μὲ εἶχε φέρει πρὸ πέντε ἡμερῶν εἰς Σούνιον.

Ἦτο, ἐνθυμοῦμαι, Κυριακῆ, 29 Αὐγούστου, ὥρα ὀγδόη τῆς πρωίας, ὅτε καταβεβλημένος ἐκ τοῦ καμάτου καὶ ἰδίως τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος, ἔχων δὲ ἤδη ἱκανὰ ἐν τῷ σάκκῳ θύματα, ἐκάθισα πρὸς στιγμὴν ἐπὶ βράχου προέχοντος, ὅπου ἔφθανε δροσερὰ ἀνέμου ριπή, μεταξύ τῶν θέσεων Βασιλοπούλας καὶ Ἀγριλέζας. Ἀφοῦ ἐξεφορτώθην τὸν ματαρᾶ μὲ τὸ παρήγορο δροσερὸ νερὸ καὶ ἔκυπτα διὰ νὰ ποτίσω τὸν σκύλον μου, τὸν Φῶρ, ὁ ὁποῖος ἄφινε νὰ αἰωφῆται ἐπιδεικτικῶς πηχιαία ἢ γλωσσά του εἰς ἔνδειξιν τῆς φλεγούσης αὐτὸν δίψης, εὐρίσκω λησιμονημένα ἐκεῖ, σάκκον δικτυωτόν, περιέχοντα δύο ἕως τρία ὀρτύκια, διότι ὁ ἀκριβὴς αὐτῶν προσδιορισμὸς ἦτο ἀδύνατος, καθ' ὅσον ἦσαν μασσημένα, κρεουρρημένα καὶ εἰς κατάστασιν ζύμης, ἐν συμφυρμῷ πτίλων καὶ σαρκῶν, καὶ δευτέρον, σημειωματάριον μὲ μαῦρον περίβλημα, τοῦ ὁποῖου αἱ πλεῖστοι σελίδες ἦσαν κεκαλυμμένα: μὲ λεπτὴν διὰ μολυβδοκοκκιδίου γραφὴν.

Ἐφυλλομέτρησα τὰς σελίδας, μετὰ τῆς ἐλπίδος ὅτι θὰ ὠδηγούμην ἐξ αὐτῶν εἰς τίνα νὰ ἀποδώσω τοῦτο, ὡς καὶ τὸ θήραμα, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔνδειξιν περὶ τοῦ κυρίου τῶν ἀπολεσθέντων. Δὲν ἐνόμιζον, ὅτι εἶχον καθήκον νὰ στείλω ἐκ Σουνίου εἰς τὰς ἐφημερίδας εἰδοποιήσεις περὶ τῆς εὐρέσεως αὐτῶν. Ἄλλως τε ἐπὶ τοῦ πατὸς τούτου τῶν δύο ἢ τριῶν ὀρτυκίων, τὰ ὁποῖα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἶχον φονεθῆ τὸ ἀπόγευμα τῆς προτεραίας, εἶχον ἐπικαθῆσει λεγεῶνες μυιῶν, ἐξ ἐκεῖνων αἱ ὁποῖαι, ὅπως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αἱ γλαῦκες, ἐπικαθῆνται καὶ αὐταὶ ἐπὶ τῶν φορημίων. Ἀντεπροσωπεύοντο ἐκεῖ κατὰ μυριάδας ἢ μυρία τοῦ κρέατος, ἢ ἐπιλεγομένη ἐμετικὴ (Musca vomitoria) καὶ ἡ χρυσοπράσινος τῶν ἀγρῶν (Musca caesar).

Ἐκρίνα καθήκον μου νὰ μὴ τοὺς ἀφαιρέσω τὴν πολυτίμον λείαν καὶ ἀπεμακρύνθην ἀποκομίζων μόνον τὸ χειρόγραφον.

Ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσα εἶδον μετὰ φρίκης ἀνθρώπου λατρεύοντος θρησκευτικῶς τὴν Τέχνην, ὅτι εἶναι ἔργον βεβήλου, τὸν ὁποῖον κυνηγοὶ ἀπερίσκεπτοι παρέλαβον εἰς τὴν ἐκδρομὴν των, εἰσάγοντες τὸν ἀλιτρὸν αὐτὸν εἰς τὰ κυνηγετικά Ἐλευσίνα, διὰ νὰ σατυρίσῃ ἀγνωμόνως κυνηγούς καὶ κυνηγέσια, τὸ ευγενέστερον δηλαδὴ τῶν παθῶν καὶ τὴν ἀριστοκρατικωτέραν τῶν ψυχαγωγιῶν.

Δημοσιεύω ἐν τούτοις κατὰ λέξιν τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, ἀφοῦ ἐκ πολλῶν αὐτοῦ περικοπῶν προκύπτει ὅτι ἦτο προωρισμένον διὰ τὴν δημοσιότητα, καὶ διὰ νὰ ἴδουν οἱ φίλοι καὶ σύντροφοὶ τοῦ ὁποῖου ὄφιν ἐθέρμαναν. Θὰ ἠδίκουν τὸν ἀναγνώστην ἂν ὑπέθετον, ὅτι θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἀποδοκιμάσω ῥητῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ κακοβούλου τούτου λιβέλλου.

Ἐν Σούνιῳ, ἀπὸ τῆς σκηνῆς, τὴν νύκτα τῆς 27 ἢ πρὸς τὴν 28ῃν Αὐγούστου, ὥρα πρώτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἰπῆρξα πολὺ ἀτυχῆς, ἔχων τέσσαρας φίλους κυνηγούς καὶ ἔτι ἀτυχέστερος συναντήσας αὐτοὺς

εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Χαραμῆ τὴν παραμονὴν τῆς εἰς Σούνιον ἐκστρατείας των διὰ τὸ κυνηγί των ὀρτυκίων.

Ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω πῶς ἐγὼ ὁ τόσον φρόνιμος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μετρῶ δέκα καὶ κόβω ἓνα, ὡς λέγουν διὰ τοὺς καλοὺς ῥάπτας, ἀφέθην νὰ παρασυρθῶ μὲ τόσῃν ἐλαφρότητι ἀπὸ τὰς λαμπρὰς προτάσεις των, ἀπὸ τὰς μαγικὰς περιγραφὰς τῶν ἀμυθῆτων κυνηγετικῶν τέρψεων κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ οικειοτέρου μου ἐξ αὐτῶν τοῦ Γεωργίου * * *, ὅπως καλὰ καλὰ δὲν δύναμαι νὰ καταλάβω πῶς ἐγὼ εὐρίσκομαι ὑπὸ σκηνῆν, μουσκευμένος τὴν νύκτα ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, ὡς νὰ διδῆ εἰς ἐμὲ καὶ τὰ ἐνδύματά μου ἀόρατος χεῖρ ἀτελευτήτους σφουγγαριαῖς καὶ τὴν ἡμέραν ψηνόμενος μὲ θερμοκρασίαν 40 βαθμῶν καὶ ἀτμοσφαῖραν ἀσφυκτικὴν, ὥστε νὰ μοῦ ἔρχεται διάθεσις νὰ κρεμάσω καὶ ἐγὼ ἔξω τοῦ στόματος τὴν γλωσσάν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ὀκτῶ συνοίκων μας ἐν τῇ σκηνῇ σκύλων.

Καὶ ὅμως δὲν παρεδόθην ἄνευ ἀντιστάσεως ὁ ταλαίπωρος. Τοὺς εἶχα ἐξομολογηθῆ ἄνευ περιστροφῶν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐκυνήγησα, ὅτι τὰ ὀρτύκια δὲν τὰ εἶχα γνωρίσει ποτὲ παρὰ ψημένα, πιλάφι ἢ σαλμί, ἐσχάτως δὲ καὶ βραστὰ κρύα μὲ μουστάρδα καὶ ῥαπανάκια, ὅτι τὰ μόνα ὄπλα, ὅσα εἶχα ῥίψει ποτὲ ἦσαν εἰς τὴν σκοποβολὴν. Διότι ἄλλοι παρόμοιοι φίλοι μὲ εἶχον ἀναγκάσει ἄλλοτε νὰ γείνω μέλος τῆς ἐταιρίας τῆς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς, ὁπότε ὅμως ὁ στόχος ἐχρησίμευεν εἰς ἐμὲ, ὅπως εἰς τοὺς ναυτιλλομένους οἱ φάροι, παρεκκλίνοντα πάντοτε, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ κινδυνεύσῃ ἡ σφαῖρά μου νὰ συντριβῆ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁπότε μίαν μόνον ἔσχον ἐπιτυχίαν, διότι εἶχα κατορθῶσει νὰ φονεύσω κατοικίδιον μελιταίαν αἶγα, ἢ ὁποῖα ἔβασκεν ἀμέριμος τετρακόσια μέτρα ὄπισθεν καὶ ἰσάριθμα πλαγίως τοῦ ξυλίνου στόχου.

Τοὺς εἶπα, ὅτι δὲν αἰσθάνομαι καμμίαν κλίσιν δι' αὐτὴν τὴν ἄγνωστον εἰς ἐμὲ τέρψιν, ὅτι δὲν ἔχω ὄπλον, ὅτι δὲν ἔχω σκύλον, ὅτι δὲν ἔχω κυνηγετικὴν ἐνδυμασίαν. Ὁ ἐνθουσιασμὸς των καὶ αἱ προσφοραὶ των ὑπερνίκησαν ὅλην μου τὴν ἀντίστασιν καὶ τὴν πρωίαν τῆς χθὲς ἀπὸ τῆς 7ης ὥρας εὐρέθην μετὰ τῶν κυρίων τούτων πρὸ τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου Λαυρίου.

Μὲ ἐβάρυνεν ἡ κυνηγετικὴ ἐνδυμασία καὶ ἡ βαρεῖα πανοπλία, ἀλλ' ἀκόμη περισσότερον μὲ ἐβάρυνε τὸ γελοῖον, τὸ ὁποῖον ἠσθανόμην, ὅτι μὲ περιέβαλλον, ὡς ποδήρης χιτῶν, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

Εἶχον στέψει τὴν κεφαλὴν μου οἱ καλοὶ φίλοι μὲ μίαν κάσκαν λευκὴν, μὲ ὀριζοντίους γύρους πλατυτάτους, ἢ ὁποῖα τῇ φιλοτίμῳ συμπράξει τοῦ μελαψοῦ προσώπου μου καὶ τῶν γωνιωδῶν ὀφθαλμῶν μου, μὲ ἀνεδείκνυε Τογκινέζον ἀμιγοῦς αἵματος, ἀντὶ ἀπογόνου τοῦ Περικλέους, ὁποῖος εἶμαι δικαιοματικῶς. Μοῦ ἀνῆρτησαν χιαστὶ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου πρὸς τὸ δεξιὸν πλευρὸν καὶ τανάπαλιν, βαρεῖας φυσιογιωθῆκας, ὡς νὰ ἦμην Κιρκάσιος καὶ μὲ ἠνάγκασαν νὰ φορέσω μπόταις κεραμοχρόους, ὑψηλὰς ἄνω τῶν γονάτων, μὲ χῶνας εὐρείας, αἰτινες μοῦ ἀνέμνησαν τὴν περιβολὴν τοῦ Ἑρνάνη καὶ τοῦ Ρούη-Βλάς. Εἰς ἐπίμετρον δὲ μὲ ὤπλισαν διὰ του-

φεικίου νεωτάτου συστήματος Χάμερλες, ὡς μοῦ τὸ ὠνόμασαν, ἄνευ σφυρῶν, τῶν ὁποίων τὴν λειτουργίαν ἀντικαθιστᾷ ἐσωτερικός μηχανισμός. Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε μοῦ ἤρσαν αἱ γαλαί, τῶν ὁποίων οἱ κύριοι τῶν ἐκ λεπτοτάτης φιλοκαλίας ἀποκόπτουν τὰ ὦτα, εὖρον πολὺ ὠραῖον καὶ τὸ ὄπλον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ταῖς ὁμοιάζει καταπληκτικῶς ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν σφυρῶν.

Ἄλλ' ἢ καλωσύνη τῶν δὲν περιωρίστη ἕως ἐδῶ. Κυνηγὸς ὀρτυκιῶν, μοὶ εἶπον, χωρὶς σκύλον εἶναι γελοῖος· καὶ ἐπειδὴ ἐκίδοντο τῆς ὑπολήψεώς μου, μοῦ ἔδωσαν νὰ κρατῶ ἄλυσον, ἣτις κατέληγεν εἰς περιλαίμιον, τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὸν εὐγενῆ τράχηλον ὠραίου σκύλου Γκόρντον Σέττερ τὴν φυλὴν. Τὸν σκύλον τοῦτον ὁ φίλος μου Γεώργιος, ὅστις ἦτο καὶ ὁ κύριός του, ὠνόμαζεν Οὐσκῶκ, εἰς ἀνάμνησιν δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνος μυθιστορικοῦ πειρατοῦ.

Τὰ μαρτύριά μου ἤρχισαν ἀμέσως ἀπὸ ἐκείνης τῆς στιγμῆς.

Ἐν πρώτοις ἀντὶ νὰ τὸν ὀδηγῶ ἐγὼ τὸν Οὐσκῶκ, με ἐρυμουλκεῖ ἐκεῖνος, με δύναμιν ὑπερβαίνουσαν τὴν τῶν ἰσχυροτέρων ῥυμουλκῶν τοῦ Δουνάθεως, πρὸς ἄλλα συμπλέγματα κυνηγῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέμενον τὴν ἀμαξοστοιχίαν καὶ εἶχον σκύλους, τῶν ὁποίων ἡ συναναστροφή διὰ λόγους σοβαροῦς βεβαίως, ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἀγνώστους ἦτο εὐαρεστοτέρα εἰς τὸν Οὐσκῶκ. Ἐχρειάσθη δὲ ὅλον τὸ κῦρος τῆς παρεμβάσεως τοῦ κυρίου του καὶ πρὸ πάντων τῆς μάστιγός του διὰ νὰ τὸν συγκρατήσῃ.

Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει ἡ φόρτωσις τῶν πραγμάτων, ὀλοκλήρου οἰκοκυριοῦ, ἀπαραιτήτου εἰς αὐτὰς τὰς ἐκδρομάς· στρομάτσα, λυόμεναι κλίνας, μαγειρικά σκεῦη, κάλαθοι τροφίμων, δέματα, βαλίτζαι καὶ ὅσα ἄλλα χωρεῖ τοῦ ἀνθρώπου ὁ λογισμός.

Ἦλθε τώρα καὶ ἡ ἰδική μας ἡ σειρά νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὴν ἀμαξοστοιχίαν. Ἄλλ' ἐδῶ ἄλλο ἐπεισόδιον.

Κύριοι, λέγει ὁ ὀδηγός, τὰ σκυλιὰ θὰ πᾶνε στὴν ἀποθήκη. Τὸ λέει ὁ κανονισμός. Δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐνοχλοῦν ἐδῶ μέσα τοὺς ἐπιβάτας.

Πῶς, κύριε; Καὶ τί ἐνόηλσι θὰ κάμουν εἰς τοὺς ἐπιβάτας, παρακαλῶ, ἔτσι καλομαθημένα ζῶα; Τὰ σκυλιὰ μας, Κύριε, ἐπλήρωσαν ἀπὸ μισὸ εἰσιτήριον, ὅσα θὰ ἐπληρώναμε γιὰ τὰ μικρὰ μας, ἂν εἶχαμε παιδιὰ, ὅσα θὰ ἐδίναμε γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἂν εἶχαμε τὴν τιμὴ νὰ ἤμεθα ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ· καὶ θὰ πᾶνε στὴν ἀποθήκη; Τί λέει; Δοκίμασε νὰ τὰ βάλῃς καὶ μιλοῦμε. Δὲν εἶναι οὔτε μακαλαὶ οὔτε τουλούμια.

Μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν οἱ κανονισμοὶ ὑπεχώρησαν ἐν τάξει εἰς τὴν θρασύτητα, τὸ ὁποῖον ποτὲ ἄλλοτε δὲν συνέβη παρ' ἡμῖν.

Ἐξεκίνησεν ἡ ἀμαξοστοιχία. Εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς ἀμάξης, ὅπου εἴμεθα οἱ τέσσαρες φίλοι μου, οἱ ὅκτῳ σκύλοι καὶ ἐγώ, εὐρίσκετο εἰς καθολικὸς ἱερεὺς, ξηρός, ὑψηλὸς με ῥάσον στενωτάτον, κομθωμένον, ὡς ῥεδιγκότα καὶ διτῆκον μέχρι τῶν ποδῶν, καταλαμβάνων ἐν τῇ γωνίᾳ θέσιν δέκα δακτύλων τὸ πολὺ, ὀνομαζόμενος Δὸν Φραγκίσκος· μετ' αὐτὸν δὲ μία παχυτάτη φεσοφόρος, εἶδος σακυλέθας ἐκτοπισμοῦ τριακοσίων τόννων, με χρυσόπλεκτον φούν-

ταν, βραχείαν πόλκαν καὶ τὴν κλασικὴν μεταξίνην φούσταν τὴν ἰόχρουν καὶ χρυσίζουσαν· καὶ παρ' αὐτῇ ἡ θυγάτηρ τῆς, εὐειδῆς, ἱματισμοῦ ἀψόγου κομψότητος, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα διδασκαλικὸν προῖον τοῦ Ἀρσακείου.

Πρὶν ἀναχωρήσωμεν, μαζὺ με τὰς ἐφημερίδας ἠγοράσαμεν καὶ κουλούρια. Ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ φανῆ ἀναξία μνείας ἢ λεπτομέρεια. Τὴν ἀναφέρω ἐν τούτοις, ἂν καὶ ἐπουσιώδη, διότι θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι, ὅπως εἶχεν ἀνακαλύψει καὶ ἀνακοινώσει ποτὲ ὁ γυμνασιάρχης μου εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις «καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν ὡς καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀτόμων πολλακίς μικρὰ αἷτια παράγουσι μεγάλα ἀποτελέσματα».

Καὶ ἦτο ὀρθοτάτη ἡ ἀνακάλυψις του. Διότι ἐνῶ μέχρι τῆς ὥρας ταύτης τὰ πάντα ἔβαινον ὁμαλῶς, οἱ δὲ ὀκτῳ σκύλοι ἔρευγον ἐξηπλωμένοι ὑπὸ τὰ ἐδώλια, αἴφνης μοῦ κατέβη ἡ μεγαλοπρεπῶς ἡλιθία ἰδέα, νὰ δώσω εἰς τὸν δι' ἐμὲ προωρισμένον σκύλον τὸν Οὐσκῶκ, ἐν κουλούρι, διὰ νὰ κάμωμεν στενωτέραν γνωριμίαν.

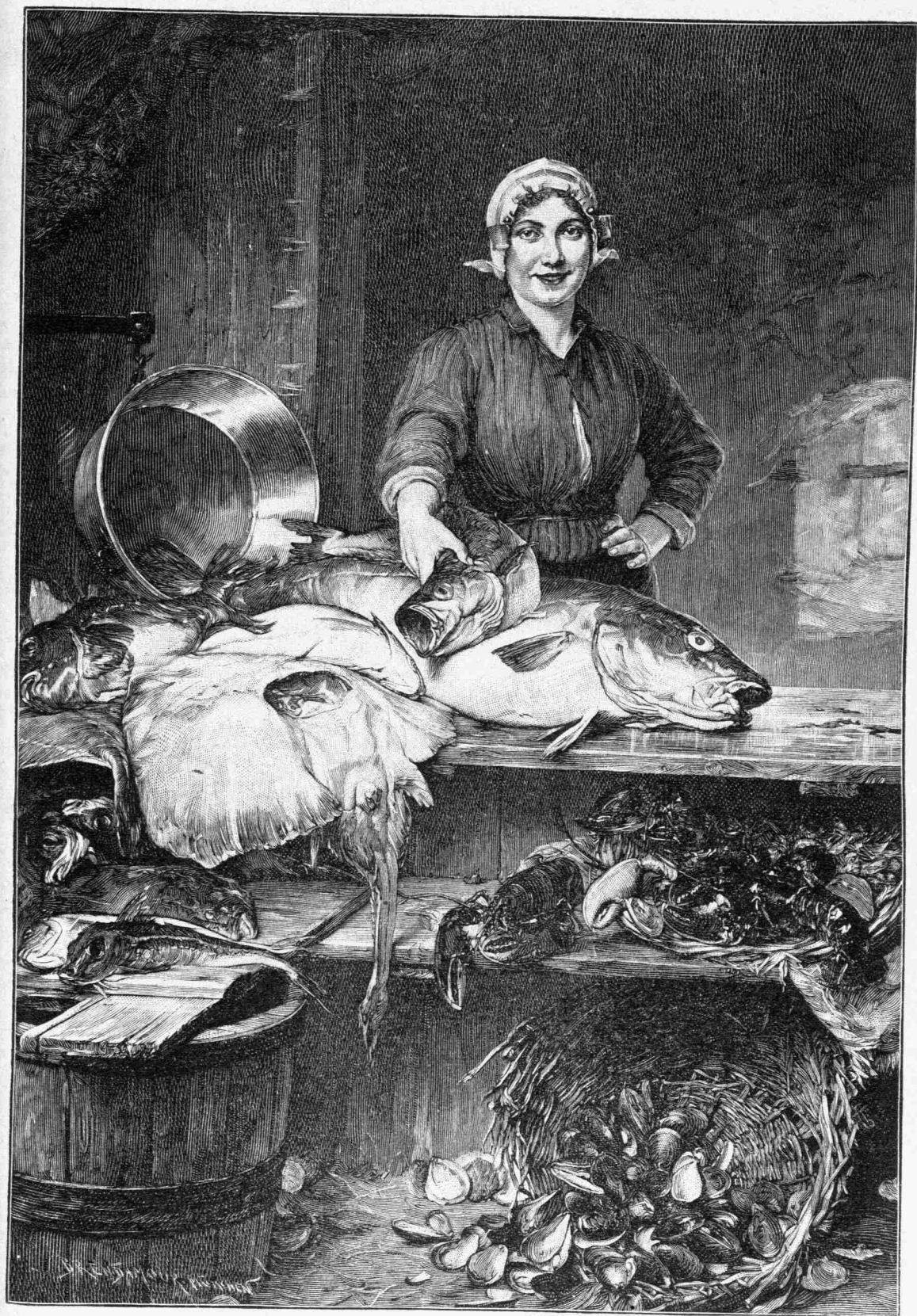
Δὲν ἐξηραίνεται καλλίτερα τὸ χέρι μου; Τί ἦτο τὸ μῆλον τῆς Ἐριδος, πρὸ τῆς ἀστόχου ταύτης δωρεᾶς καὶ τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ, τοῦ ὁποῖου ἐγενόμην δι' αὐτῆς ὁ ἀκούσιος αἷτιος;

Κατ' ἀρχὰς ὁ Οὐσκῶκ ἐγρύλλισε προκλητικῶς, καὶ τοῦτο, ἐνῶ οἱ ἄλλοι σκύλοι ἐκοιμῶντο, καὶ ἐνῶ αὐτὸς κατεῖχε τὸν θησαυρόν, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχε διανοηθῆ νὰ τῷ ἀμφισβητήσῃ.

Εἰς τὸν προκλητικὸν τοῦτον γρυλλισμόν, τὸν ἀσκοπον, τὸν μωρόν, ὅστις ἐχρησίμευσεν ὡς σάλπιγμα τῆς Ἀναστάσεως ὄλων τῶν συναδέλφων του καὶ ὄλων τῶν ἀρπακτικῶν ἐνστικτικῶν αὐτῶν συνάμα, εὖρον πολλὴν ἀναλογίαν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς χρησιμότητος πρὸς τὸν θεσμόν τῆς προκλήσεως εἰς ἀγωγὴν τῆς σοφῆς ἡμῶν δικονομίας, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κατέχων μακαρίως πράγμα τι, δύναται ἐν τούτοις νὰ προκαλέσῃ εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀντιποιοῦνται ἐπ' αὐτοῦ δικαίωματα. Ἄγνοῶ ὅμως ἂν ὁ Μουρρερ ἐδανείσθη τὸν θεσμόν τοῦτον ἀπὸ τοὺς σκύλους, ἢ οἱ σκύλοι ἀπὸ τὸν Μάουρρερ.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οἱ γρυλλισμοὶ γενικευθέντες μετεβλήθησαν εἰς ὑλακὰς, εἰς ὠρυγὰς. Ὁ Οὐσκῶκ ἐπεριδόμενος τῆς γωνίας, κάτῳθεν τοῦ καθίσματός μου, προέτεινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπεδείκνυε φιλαρέσκως τοὺς ὀδόντας, πατῶν τὸ κουλούρι διὰ τῶν προσθίων αὐτοῦ ποδῶν.

Ἐνθυμήθην τότε τὰς παραδόσεις μακαρίτου καθηγητοῦ μου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἀπόδειξις τοῦ ἐμφύτου τοῦ Δικαίου τῆς Ἰδιοκτησίας εἶναι ὁ ἐνστικτικὸς ζῆλος, με τὸν ὁποῖον τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ τὰ ζῶα προστατεύουν τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα τοῖς ἀνήκουν. Ἄλλὰ βλέπων, ὅτι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγίου ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὁ Οὐσκῶκ ἡμύνητο τῆς ἰδιοκτησίας του καὶ οἱ ἄλλοι ἐπτὰ σκύλοι ἐπετίθεντο νὰ τῷ τὴν ἀφαιρέσουν, ἕκαμα τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν πάντοτε ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ εὐστόχου παραδείγματος τοῦ καθηγητοῦ μου, ὅτι ἡ ἰδιοκτησία πρέπει νὰ εἶναι

Φρέσκα ψάρια!

ἐπίσης ἔμφυτον καὶ ἱερὸν δικαίωμα καὶ διὰ τὸν κατέχοντα, ὅσον καὶ διὰ τὸν ζητοῦντα νὰ τὴν ἀφαρπάσῃ.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο κατάλληλος ἡ στιγμή διὰ φιλοσοφικὰς σκέψεις. Δὲν ἦτο πλέον κυλοκαυχᾶς ἀπλοῦς ἦτο λυσώδης ἀλληλοσπαραγμὸς ἐν τελείᾳ συγχύσει καὶ συμφωρῶ ἐπιτιθεμένων καὶ ἀμυνομένων· διότι τὸ κουλούρι εἶχε κοπῆ δυστυχῶς εἰς τεμάχια, καὶ συνεκροτοῦντο διὰ τὴν κατάληψιν αὐτῶν καὶ πάλιν διελύοντο διπλαῖ καὶ τριπλαῖ συμμαχίαι. Ὠρυγαὶ λεγεῶνος δαιμόνων, κατακυλισμάτα, κρεουργίαι παρὰ τοὺς πόδας μας, οὐς μάτην ἀπεπειρώμεθα νὰ ἀνασύρωμεν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν κρίσιμον ἡ Ἄρσακειὰς ἔκρινεν ἐπίκαιρον νὰ λειποθυμήσῃ, πίπτουσα ἐπὶ τῶν ἀνωμάλων καὶ βραχωδῶν κλιτύων τοῦ στήθους καὶ τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς τῆς. Ἐκείνη δὲ πάλιν, ὡς βράχος ἀποσπώμενος ὑπὸ σεισμοῦ, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ τλήμονος καθολικοῦ ἱερέως, ὅστις συσταλεῖς ὄπισθεν αὐτῆς, ὑπέστη ἐκλειψὶν ὀλίγην.

Συγχρόνως εἰκὼν πρωτοφανῆς ἐκ παραδόξου ὀφθαλμαπάτης παρέστη ἐνώπιόν μου.

Ἐκ τῆς καταπτώσεως ἐπὶ τοῦ Δόν Φραγκίσκου, τῶν ὄγκων τῆς φεσοφόρου, οἵτινες τὸν κατεκάλυψαν, ἔνεκα τοῦ ὑψηλοτέρου ἀναστήματος τοῦ ἱερέως, μόνος ἐπέπεεν ἐπὶ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ὁ μέλας ἱερατικὸς πῖλος, ὅστις ἐφαίνετο φερόμενος ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας ἀνωθεν τοῦ φεσίου τῆς, ὡς ἄλλως ἀγνώστῃς. Καὶ τὸ χειρότερον, νὰ ὑποθῶ, ὅτι ἀκούω τὴν φεσοφόρον, στεφομένην πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἱερατικοῦ καστορίνου πῖλου μὲ τοὺς μεταξίνους κλωσσούς, ψιθυρίζουσαν λατινικὰς προσευχὰς. Τῷ ὄντι λεπτὴ φωνὴ ὡς ἐγγαστριμύθου ἐπληξε τὰς ἀκοὰς μου, Domine exaudi orationem meam.

Ἦτο βεβαίως ὁ ἀτυχῆς ἱερεὺς, ὅστις τὴν στιγμήν ἐκείνην τὴν φοβεράν, ἀναμνησθεῖς φαίνεται, τῆς ἐποχῆς τῶν διωγμῶν, καὶ τῶν μαρτύρων τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐς ἔρριπτον εἰς τὰ θηρία, ἐψιθύριζεν ὄπισθεν τῶν ὄγκων τῆς φεσοφόρου τὰς εὐχὰς τῶν ἀγωνιῶντων. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτὴν ἔβλεπα· μὲ ἰδικαίου δὲ νὰ πιστεύω, ὅτι αὐτὴ προσήχητο λατινιστί, προσελθούσα αἰφνης εἰς τὸν καθολικισμόν, ἢ πάντοτε λάμπουσα ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς τῆς ἄλλως τοῦ χρυσοῖζοντος ἱερατικοῦ πῖλου. Ἀλλὰ νέος ψιθύρος μὲ ἐξήγαγε τῆς πλάνης· ἐφαίνετο προερχόμενος ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου καταπλακωθέντος, ἀσθενῆς, ἐσθεσμένος. De profundis clamavi ad te, Domine.

Ἦδη ἡ λύσσα τῶν σκύλων εἶχε φθάσει εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον. Εἰς τούτων ἀπελπισ φαίνεται περὶ τῆς ἐκθάσεως τοῦ ἀγῶνος, «στενά μοι πανταχῶθεν», διενεώθη καὶ ἐπήδησεν ἐπάνω μας κορυφώσας τὸν πανικόν. Τότε ἔφθασαν μέχρις ἐμοῦ ἄνοιαι αἱ τελευταῖαι εὐχαὶ τοῦ καταχωσθέντος ἱερέως. Et ex omnis iniquitatibus ejus ipse redimet Israel. Ἐνῶ δὲ ἡτοιαζόμενη νὰ ἀπαντήσω βλασφημῶς requiescat in pace, ἀντὶ τούτου, κατὰ θεῖαν βεβαίως παραχώρησιν ἔρρηξα κραυγὴν ἀνεκφράστου ἄλγους. Ἐν στιγμῇ συγχύσεως ἡ δεξιὰ κνήμη μου ἐδέχθη τοὺς ὀδόντας ἐνός τῶν μαχητῶν.

Τί ἐπηκολούθησε δὲν περιγράφεται. Κραυγαί, ὕλακαί, ῥαβδισμοί· ἄνθρωποι, γυναῖκες καὶ σκύλοι, ὀρθοὶ ἐπὶ τῶν καθισμάτων. Ἄλλ' ὦ τῆς θείας χάριτος! εἰς τῶν συντρόφων μου ἀνακαλύπτει ὕδριαν. Ἦν ἔφερε μεθ' αὐτῆς ὁ θήλυς φουστῆρ, διὰ νὰ κατασβένη τὸν καύσιον, ὅστις τὴν ἐπυρπόλει, περιχύνει δι' αὐτῆς τοὺς σκύλους καὶ ἐπαναφέρει, ὡς ἐκ θαύματος τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐννομον τάξιν. Ἦρκεσε δὲ τὸ ὑπολειφθὲν ἐν τῇ ὕδριᾳ, ὅπως διὰ βαντισμάτων συνέλθῃ εὐκόλως ἡ Ἄρσακειὰς ἀπὸ τῆς λειποθυμίας τῆς.

Ἦδη ἐν κατανύξει ὕμνους εὐχαριστίας ψιθυρίζει τοῦ ἐκκαρέντος ἱερέως τὸ στόμα. Gloria in excelsis Deo. Ossana in excelsis.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν οἱ ἐκ τοῦ δήγματος πόνοι μου κατέπαυσαν καὶ τὸ ἐπεισόδιον ἐλησμονήθη.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἔφθασεν εἰς Λιόπεσι. Ἐκεῖ δὲ ἕκαμα παράδοξον φιλολογικὴν ἀνακάλυψιν, ἣν ἀνακοινῶ εἰς τοὺς ἀρμολογίους.

Μέχρι τούδε ἐφρόνου, ὅτι αἱ μακρότεραι λέξεις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι ἐπτασύλλαβοι, ὡς ἵπποσιδηρόδρομος· εἰς λίαν δὲ ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις καὶ ὀκτασύλλαβοι, ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης παραστάσεως ἐνονοῶν πολυσυνηθέντων, δυσλήπτων καὶ μεταφυσικῶν, ὡς π. χ. Παπαδημητρούλοπουλος. Ὁρκίζομαι ὅμως εἰς τὸν Θεόν, ὅτι ἐνδεκασύλλαβον λέξιν δὲν εἶχον ὄνειρευθῆ ποτέ. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς μετώπης βιομηχανικοῦ ἐργοστασίου ἀντικυ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ γέγραπται διὰ μεγάλων καλλιτεχνικῶν χαρακτήρων: «Ἀγγειοπλαστοκεραμοποιεῖον I. Λαουτάρη». Εἰς τῶν συντρόφων μας, λησμονήσας, φαίνεται, ὅτι ἔπασχεν ἐξ ἐλαφροῦ πνευμονικοῦ ἐμφυσήματος, ἀπεπειράθη νὰ ἀπαγγεῖλῃ μεγαλοφώνως τὴν λέξιν· ἀλλὰ, μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀπαγγελίας παρενέβημεν καὶ δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων τὸν ἐπέισαμεν νὰ τὴν διακόψῃ, ἐγκαίρως εὐτυχῶς, διότι ἤρχιζεν ἤδη παρ' αὐτῷ ἐκδήλωσις ἀσφυκτικῶν φαινομένων.

Θὰ ἐκούραζα τὸν ἀναγνώστην, ἂν ἀνέφερα τοὺς διαφοροὺς σταθμοὺς εἰς τὰ Μεσόγεια χωρία, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἐντυπώσεις μου. Ἄλλως δὲν παρουσιάζουν τίποτε ἄξιον μνείας.

Ἡ Κερατέα μόνον πολὺ μοῦ ἤρесе. Μὲ οἰκίας ὠραίας, καθαρίας, μὲ τὰ κηπάρια τῆς, μὲ τοὺς καταπρασίνοους καὶ σφρηγῶντας ἀμπελώνας, παρουσιάζει σύνολον ἐξόχως ἐνδιαφέρον.

Ἄλλ' εἰς ἐξόχως ἐνδιαφέρουσαν κατάστασιν εὐρίσκοντο καὶ τέσσαρες εὐτραφεῖς Κερατεάτιδες, προσελθούσαι· κατὰ τύχην εἰς τὸν σταθμόν. Τούτων αἱ γαστέρες, δεσπόζουσαι τοῦ ὄλου, ἐφαίνοντο ὡς σφαίραι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεπαύοντο σταυροειδῶς αἱ χεῖρές των, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέρου ὀρίζοντος αὐτῶν ἀνέτελλον πλησιφαεῖς αἱ μορφαὶ των, χρωματισμένα· ὅπως τὰ προϊόντα τοῦ ἀγγειοπλαστοκεραμοποιεῖου τοῦ Λιόπεσι, ὅπως ἀνατέλλει ἡ πανσέληνος ἀπὸ τῆς καμπυλότητος τῆς ἀναπεπταμένης θαλάσσης, λόγῳ τοῦ σφαιρικοῦ τῆς γῆς.

Ἄν δὲν ἤθελον ἐνθυμηθῆ ἐγκαίρως ἐκ τῆς λογικῆς τοῦ Χορτάκη καὶ τοῦ Βεγκίου, ὅτι ἡ κατ' ἐπαγωγὴν κρίσις εἶναι ἐκ τῶν ἐπισημειωθέντων, θὰ

ἐσχημάτιζον ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων ὁμοιοτύπων παραδειγμάτων τὴν κρίσιν, ὅτι ἡ ἐνδιαφέρουσα κατάσταση εἶναι ἡ συνήθης κατάσταση ἐν Κερατέῃ.

Ἐφθάσαμεν εἰς Δασκαλειό. Εἶδον δὲ τὴν φεσοφόρον, παρατηροῦσαν δυσπίστως τὸν Οὐσκῶκ, ὅστις ὠσφραίνεται ἐπιμόνως τὴν μεταξίνην φούσταν καὶ προσπαθοῦσαν ἠπίως νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ μὲ τὴν ὀμβρέλλαν τῆς, ἐνῶ αὐτὸς ἐστρέφετο περὶ τὸν ἄξονά του καὶ διέγραφε περὶ αὐτὴν κύκλους καὶ ἑλλειπτικὰς ἐλαχίστης ἀκτίνας προφασιζόμενος τὸ στενὸν τοῦ χώρου.

Θὰ εἶχε ταξειδεύσει, φαίνεται, καὶ ἄλλοτε ἡ ἀτυχὴς ἐν συνοδείᾳ σκύλων, καὶ διὰ τοῦτο ἐμάντευε τί προανήγγελλον αὐτὰ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν. Διὰ τοῦτο συνέστελλε καὶ περισυνέλεγε καὶ ἀνείλκε τὸ ἀπειλούμενον σημεῖον, ὅσον ἐπέτρεπεν ἡ εὐπρέπεια, ὅπως εἰς τὴν προσέγγισιν τῆς καταγίδος καὶ τοῦ ἕτου συστέλλουν οἱ ναυτίλοι τὰ ἱστία καὶ πλέουν μὲ ζυλάρμενα τὰ πλοῖα. Ἄλλ' ὅ τι εἶναι γεγραμμένον εἰς τῆς Μοίρας τὰς δέλτους οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται νὰ τὸ ματαιώσῃ.

Ἴδου ἡμεῖς εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Θεορικοῦ, ὅτε βλέπω τὴν Ἀρσακειάδα ἀνησυχοῦσαν καὶ κινουσαν τὰ χεῖλη, ὡς νὰ ἐμελέτα προσφώνησιν. Ἀφοῦ δὲ ἔστρεψε πρὸς ἡμᾶς τοὺς ὀφθαλμούς, διότι εἰς τὴν ἰδικὴν μας προσοχὴν ἀπέβλεπεν, καθὼς ἀπεδείχθη τοῦτο ἀμέσως, ὡς νὰ ἀπήγγελλε τὸ μᾶθημά της εἶπεν ἀπνευστὶ εἰς τὴν μητέρα της. «ὦ! Παρατήρησον, μαμμὰ, τὸ ὠραῖον τοῦτο τοπίον, τὸ φλοισβίζον κύμα καὶ τὰς ὀκλάδας αὐτὰς τὰς λικνιζομένας ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς λάρους τοὺς λευκοπτέρους τοὺς ἄνωθεν αὐτοῦ πτερυγίζοντας καὶ κατασπαζομένους ἀλλήλους, ὡς αἱ λευκαὶ περιστεραὶ. Οἶον χάσμα ὄρα!»

Καὶ ἡ φεσοφόρος ἔστρεψε μὲ ἀπορίαν πρὸς αὐτὴν τὴν ἐρυθρὰν μορφήν της, ἀφ' ἧς κατελείβοντο, ὄχι δάκρυα, ἀλλὰ Νιαγάρα ἰδρωτός, τῶν ὁποίων τὰ ρεύματα μάτην προσεπάθει νὰ συγκρατήσῃ μὲ τὰ ἀσθενῆ προχώματα τοῦ μανδηλίου της καὶ ἐμυκήθη πνευστιῶσα.

Τί λιές, μουρῆ Δέσπω, δὲ σὲ καταβαθαίνω.

Ἡ Ἀρσακειὰς ἔγεινε καταπόρφυρος διὰ τὴν οἰκτρὰν ταύτην ἀποτυχίαν τοῦ φιλολογικοῦ της πυραύλου, τὸν ὁποῖον κατέσθεσεν ἡ μητρικὴ χυδαίότης, καὶ προσεπάθει πρὸς ἐπανόρθωσιν νὰ προβῆ εἰς νέας καλλιτεχνικὰς ἀναπτύξεις.

Ἄλλὰ ἐκόστισεν ἀκριβὰ εἰς τὴν μητέρα, τῆς κόρης ὁ ῥωμαντισμός.

Διότι ὁ Οὐσκῶκ, ἐπωφεληθεὶς τῆς ψυχολογικῆς ταύτης στιγμῆς, συνετέλεσε τὴν καταστροφὴν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ πολλοῦ ἐσχεδιάζε, καὶ ἐκρύβη ἀμέσως ὑπὸ τὰ καθίσματα.

Ἦδη ἐπὶ τοῦ χρυσίζοντος ἐδάφους τῆς ἰσχροῦ φούστας διαγράφονται σκοτεινὰ ἤπειροι καὶ νήσαν συμπλέγματα, ὡς ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς Σελήνης, καὶ ἀπὸ τῶν ἐξεχουστῶν αὐτῆς πτυχῶν καταλείβονται σταγόνες ἀργυρόχρυσοι, αἱ ὁποῖα τίποτε δὲν ἔχουν κοινόν, οὔτε πρὸς τὰ δάκρυα, οὔτε πρὸς τὴν δρόσον τῆς πρωίας. Εὐτυχῶς δὲν εἶδεν ἡ ταλαίπωρος τὸ πρᾶγμα. Μήπως ἐν τῇ πλάνῃ δὲν ὑπάρχει κατὰ κανόνα ἡ εὐδακμονία καὶ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ἡ γαλήνη;

Εἶναι πάντοτε καιρὸς νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀβαρίαν ἐν Λαυρίῳ.

Καὶ ἐφθάσαμεν τέλος εἰς Λαύριον. Μετὰ πολλὰς δὲ προσπαθείας εὗρομεν δύο σούστας, εἰς τὰς ὁποίας ἐτοποθετήσαμεν ἑαυτοὺς, τοὺς ὀκτὼ σκύλους καὶ μέρος τοῦ μεταγωγικοῦ οὐλαμοῦ, τὸν ἕνα δηλ.: ὑπηρέτην μὲ τὰ πυρομαχικά.

Ἡ λοιπὴ ἐφοδιοπομπία ἐπεβιβάσθη λέμβου θηλυκῆς, ἡ ὁποία, καὶ ἂν ὅλοι οἱ Ἀττικισταὶ ἐπέβαινον αὐτῆς, οὐδένα ἔτρεχε κίνδυνον ἀπαρσενικώσεως, διότι τὴν ἔλεγον Καλλιόπην. Αὕτη δὲ ἡ κατὰ τοῦ δεινοῦ τούτου κινδύνου ἀσφάλεια, μοὶ ἐφάνη καλὸς οἰωνός, ὅτι ἡ διὰ θαλάσσης μεταφορὰ τῶν πραγμάτων μας ἤθελε συντελεσθῆ κατ' εὐχὴν.

Ἐξεκινήσαμεν. Διελαύνοντες δὲ διὰ τῶν εὐρυτῶν ἐργοστασίων τῶν Μεταλλουργείων, ἀπεθουμάζομεν τὴν κολοσσιαίαν πλινθοποιίαν τῆς μεταλλίτιδος, ἧς αἱ πελώρια κυβικὰ πλίνθοι, εἰς τὴν φαντασίαν ἐνὸς τῶν συντρόφων μας τοῦ Κίμωνος * * * ἔμμανοὺς ἐραστοῦ τῆς τσοκολάτας, παρίστων τὰ Μεταλλουργεῖα, ὡς μέγιστον βιομηχανικὸν κατὰ στήμα τσοκολατοποιίας, προωρισμένον νὰ καταπνίξῃ τοῦ Παυλίδη, τοῦ Λουμπιέ καὶ αὐτοῦ τοῦ Μινιέ τὴν παραγωγὴν, νὰ διενεργήσῃ δὲ τεραστίαν ἐξαγωγὴν τοῦ πολυτίμου εἶδους εἰς ἐπίρρωσιν γενναίαν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου.

Αἱ σούσται ἀνήρχοντο καὶ κατήρχοντο τοὺς λόφους παταγοῦσαι, ὡς ἀμαξαὶ πυρομαχικῶν τοῦ πυροβολικοῦ, αἵτινες ἐλαύνουν ἀπὸ ῥυτῆρος, καὶ ἀναρρίπτουσαι ἡμᾶς εἰς ὕψος ἡμίσεος μέτρου, ὡς ἐὰν ἐδόνου τὴν γῆν σεισμοὶ ἰσχυρότεροι τῶν τῆς Ζακύνθου. Μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι ὅλαι αἱ ἀρθρώσεις μου ἐξεκλειδόνοντο ἢ συνετρίβοντο καὶ μοὶ ἐπήρχετο διάθεσις νὰ ριφθῶ κατὰ γῆς, παρὰ νὰ ἐξακολουθήσω αὐτὸ τὸ μαρτύριον. Ἐπειτα οἱ σκύλοι, οἱ ὁποῖοι ὑπέφεραν τὰ αὐτὰ, ἐνόμιζα ὅτι εἶχαν εἰς τὸ βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἐκάρφοναν ἐπάνω μου, παράδοξον ἔκφρασιν εἰρωνίας, ὡς τὸ μεῖδιμα ἐκείνο τὸ στερότυπον τῶν τελευταίων ἀνακαλυφθέντων ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων τῆς πρὸ τῶν μηδικῶν ἐποχῆς.

Καὶ ὅμως, μετ' ὅλα αὐτὰ, ἠυλόγουν τὸν Θεόν, διότι δὲν ἐπεβιβάσθη τῆς λέμβου ὡς ἐσχεδιάζα. Τὸ μελέμι ἐμαίνετο, τὴν ἐβλέπομεν δὲ παραπλέουσας, καταπονουμένην ἀπὸ τὰ ἀφροστεφῆ κύματα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζες, ὅτι θὰ τὴν θρυμματίσουν, θραυόμενα ἐπὶ τῆς κουπαστῆς μὲ λύσσαν, ἐνῶ ἀνερίπτετο καὶ κατέπιπτε, ὡς ἂν ἐμελλε νὰ καταποντισθῇ.

Ἐπὶ δύο ὥρας ἐξηκολούθησεν αὐτὴ ἡ βέβανος. Ἄνὰ πᾶσαν στιγμὴν συνηντῶμεν ποῦ μὲν καλύβας ἐκ κλάδων, ποῦ δωμάτια μεταλλουργικῶν ἐργασίων ἐγκαταλελειμμένων, μόνον λείψανα τῶν περιουσιῶν τῶν ἀτυχῶν μετόχων, ποῦ σκηνάς· ὅλα πλήρη κυνηγῶν καὶ σκύλων παντοῦ ζωῆ, κινήσεις, ἀλλὰ ζωὴ παροδική, ζωὴ ἐφήμερος χρυσαλίδος, τῆς ὁποίας καὶ τὰ τελευταῖα ἔγχη ἤθελον ἐκλίπει μετὰ τινὰς ἡμέρας.

Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον, καὶ ἡμεῖς μὲ τὰς σούστας καὶ ἡ λέμβος μὲ τὰς ἀποσκευὰς. Τὸ νὰ σὰς εἶπω ποῖος ἦτο αὐτὸς ὁ πρὸς ὄν ὄρος, εἶναι

Η ΜΗΔΕΙΑ¹

ὡς νὰ υπογράψω τὸ παρόν· διότι εἶναι γνωστότατοι μεταξὺ τῶν κυνηγῶν οἱ διάφοροι κυνηγετικοὶ ὄμιλοι, οἱ ὁποῖοι διέμενον ὑπὸ σκηνάς, καὶ ποῦ εἶχε στηθῆ ἐκάστη. Ἐγὼ δὲ ἰσχυροῦς λόγους νὰ μὴ θέλω νὰ διαρρήξω τὴν ἀνωθυμίαν, πρὸ πάντων ἐξ οἴκτου πρὸς τοὺς συντρόφους μου, τοὺς ὁποῖους λυποῦμαι ἀκόμη μεθ' ὅσα ἔπαθον ἐξ αἰτίας των. Σημειῶ λοιπόν, ὅτι ἡ σκηνή μας δὲν ἦτο καμμία ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶχον στηθῆ εἰς τοῦ Πασσᾶ, εἰς τὸ Βρωμοπήγαδο, εἰς τὴν Βασιλοπούλα εἰς τὴν Βίγλα. Ὑποθέσατέ τὴν ἄορατον, φανταστικὴν, μυστηριώδη, μαγευμένην.

Ἀλλὰ πῶς νὰ στηθῆ αὐτὴ ἡ σκηνή, ὅπου ἐξεφορτώθη τῆς λέμβου, διάβροχος αὐτὴ καὶ ὄλαι αἱ ἀποσκευαί; Οὔτε νὰ ἐφαρμοσθῆ ἐπὶ τοῦ ἴστου ἦτο δυνατὸν, οὔτε νὰ διαταθῆ, μεταβληθεῖσα εἰς ξυλώδη κατάστασιν. Ἐνῶ ἐπηγυόμεν ἓνα πάλον, τὸ μελτέμι τὸ ἄγριον, τὸ ὁποῖον ἔκαμνε τὸ παραβόπανο νὰ πλαταγίζη, ἐξερρίζωνε τρεῖς. Καὶ ἡ νύξ ἐπῆλθε, ἐνῶ μὲ τὰ φαναράκια κατεγινόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν εὐχάριστον ἐργασίαν τῆς στρατοπεδεύσεως. Τέλος ὁ Θεὸς ἠδύοκῆσε νὰ στηθῆ αὐτὴ, καὶ αἱ λυόμεναι ἐκ παραβόπανου κλίνας, ὅτε προέβημεν εἰς τὴν ἐξακριβωσιν τῆς καταστάσεως τῶν λοιπῶν ἀποσκευῶν.

Τὰ ἐνδύματα καὶ ἀσπρόρουχα ἦσαν εἰς ἣν κατάστασιν τὰ παραδίδουν συνήθως αἱ πλύντριαι εἰς τὰς εὐεργετικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Ἀλλὰ τὰ τρόφιμα παρίστων τὴν μᾶλλον ἐπιχοδομητικὴν εἰκόνα. Τὰ μακαρόνια καὶ αἱ πάσται εἶχον μεταβληθῆ εἰς συμπαγῆ ζύμην, τὸ ρύζι ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκη βρασμοῦ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τροφήν, οἱ νωποὶ ἄρτοι, τῶν ὁποῖων εἶχομεν ἰκανὴν προμήθειαν εἶχον παρασκευασθῆ ἄνευ ἀνάγκης ὑπὸ τῶν κυμάτων, καθ' ὃν τρόπον οἱ ναυτικοὶ παρασκευάζουν τὸν τάκον καὶ τὰς ξηρὰς γαλέτας, ὅλα δὲ ταῦτα ἐλαμποκόπου κρυσταλλωμένα τῇ κοινῇ χημικῇ μίξει τῆς διαλυθείσης ζαχαρέως καὶ τοῦ θαλασσίου ἁλάτος. Πάντα δὲ τὰ ἀβαριάτα αὐτὰ τρόφιμα ἀπέπνεον τὴν σύμμικτον καὶ ἀόριστον ὁσμὴν παντοπωλείου, καθ' ἣν ἐκυριάρχει τὸ ἐν διαλύσει τουλουμοτύρι.

Ἐδειπνήσαμεν μόνον δι' ἄρτου· παρ' ὀλίγον νὰ εἶπω διὰ ξηροῦ ἄρτου, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἡ ἐσχάτη ἀνακρίβεια, διότι ἦτο αὐτόχρημα μουσκευμένος!

«Ἀφοῦ τὰ φυσέκια δὲν ἐμούσκεψαν καρρὶ δὲν μᾶς κόθει», εἶπεν ὁ Κίμων, ὡς στρατηγὸς ὑπαγορευῶν διαταγὴν τῆς ἡμέρας, προωρισμένην νὰ ἐμπνεύσῃ φρόνημα εἰς ἀποτεθαρρημένην στρατιάν.

Ἐγὼ θὰ ἐπροτίμων νὰ ἐβρέχοντο τὰ φυσίγγια καὶ νὰ ἔμενον ἄθικτοι αἱ τροφαί· καὶ διὰ τοῦτο ἀπῆρτησα νὰ σταλῆ ἀμέσως ὁ εἰς τῶν ὑπηρετῶν πρὸς ἀνανέωσιν τῶν τροφῶν εἰς Λαύριον, ἐνῶ ὁ ἕτερος ἀνεχώρησε διὰ νὰ ἀντλήσῃ ὕδωρ, καθ' ὅσον λυσσώδης δίψα μᾶς ἐφλεγε ἕνεκα τοῦ ἀρθόνου θαλασσίου ὕδατος, τὸ ὁποῖον εἶχε μεταβάλλει εἰς σπόγγους κεκορεσμένους τὰ ψωμιά μας.

(Ἔπεται συνέχεια)

EMMANOYHA Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Ὁ μῦθος τῆς Μηδείας ἐγένετο τὸ προσφιλέστατον θέμα τῶν ἀρχαίων τραγικῶν καὶ κωμικῶν· ἂν δ' ἐσώζοντο τὰ ἐκ μόνου τοῦ τίτλου γινωσκόμενα περὶ τῆς διαβοήτου φαρμακίδος δράματα, ταῦτα θὰ ἀπετέλουν συλλογὴν σχεδὸν ἴσην πρὸς ἀπαξάπαντα τὰ μέχρις ἡμῶν διασωθέντα μνημεῖα τοῦ παλαιοῦ θεάτρου. Καὶ ὁ μὲν Διόδωρος ἐξηγεῖ τὴν πρὸς τὸν μῦθον τοῦτον προτίμησιν τῆς τραγικῆς μουσικῆς δι' αὐτὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν δραματικὸν αὐτοῦ. Καὶ ἀληθῶς ἐν οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων δραμάτων παρίστανται ἐξ ἴσου παλαιότερες ὁ ἔρωσ πρὸς τὴν ζηλοτυπίαν, τὸ κακούργημα πρὸς τὸν ἔλεον, ἡ θεία τῆς Ἡλιάδος κόρης ψυχὴ πρὸς τὰς ἀπανθρώπους ὁρμὰς τοῦ ἐκ τῶν ἀξένων ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου ἐκθρασθέντος μαγικοῦ δαίμονος. Καὶ ἄλλα ὅμως μυστηριώδη αἰτία φαίνονται συντελέσαντα εἰς τοιαύτην ἀκατανόητον ἀντίθεσιν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος. Ἀπὸ τοῦ Ἡσιόδου μέχρι τοῦ Ὀσίδιου Γέτα ἡ Μηδεῖα ἐξυμνεῖται ὡς τύπος ἰσοθέου ἑλληνίδος κόρης, δι' εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως λυτρούσης τοὺς ἐν κινδύνῳ ἀμνηχανοῦντας Ἀργοναύτας, ἢ τούναντιον βαρβάρου Κολχίδος μάγου, ἐντροφώσης εἰς μόνον τὸ αἶμα οἰκειῶν τε καὶ ξένων. Ἐνῶ ὁ Πίνδαρος ψάλλει τοὺς ἀλανθάστους χρησμούς, οὓς ἀπήγγειλε τὸ ἀθάνατον στόμα τῆς Κορινθίας ἡρώιδος, ὁ Εὐριπίδης στιγματίζει τὴν βάρβαρον καὶ οὐλομένην γυναῖκα, ὡς ἀνόσιον παιδοδέτειραν, καὶ φονίαν Ἐρινὺν ἐπιβουλεύθεισαν τὴν ζωὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἥρωος τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ τελευταῖος χαρακτηρισμὸς, ἡ μᾶλλον στιγματισμὸς ἐπεκράτησε μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ρωμαῖοι καὶ Βυζαντινοὶ ἀναφέρουσι τὴν ἡρώίδα τοῦ ἀρχαίου δράματος ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν τύπον δαιμονιώδους μάγου καὶ ἀστοργότατης μητρός. Τὴν πρὸς τὴν Μηδεῖαν συστηματικὴν καταφορὰν τῶν χριστιανῶν ἐτι μυστηριώδη καθιστῶσι τὰ διασωθέντα θρησκευτικὰ μυστήρια, ἐν οἷς βλέπομεν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν Μηδεῖαν ἐκφραυλιζομένην ὡς ἀνταξίαν τῆς Δαλιδάς καὶ ἄλλων κακοτρόπων γυναικῶν τῆς ἑβραϊκῆς μυθολογίας. Ἐν τούτοις ἐν τῇ Ἀναγεννήσει τὸ ὄνομα τῆς Κολχίδος ἐμφανίζεται περιβεβλημένον θεῖαν αἴγλην, ἥτις λάμπει εἰς τὰ σκότη τῶν ἐν μυστικῇ γλώσσῃ γεγραμμένων ὕμνων, ὡς ἐν μέσῳ τοῦ γνώφου καταβάς ἀστραπηθόλος θεός, τοῦ ὁποῖου ὁ Μωϋσῆς εἶδε μόνον τὰ ὀπίσθια· τὸ περιεργότερον δὲ ὅτι πολλοὶ τῶν ὕμνων τούτων ἔχουσι τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὰς ὑπερανθρώπους ἡρώιδας, τὰς ὁποίας ἐτι ψάλλει ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἐκ τῆς ἀρχαίας μυθολογίας γινώσκουμεν ὅτι ἡ Μηδεῖα, τοσαῦτα παθοῦσα ἐν τῇ γῆ, μετὰ θάνατον νυμφεύεται τὸν Ἀχιλλέα, μεθ' οὗ βασιλεύει ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἴστρον μαγικῇ νήσῳ, τῇ Λεβὴν· ἐν δὲ τῷ διασωθέντι δημοτικῷ κύκλῳ τοῦ Ἀχιλλέως Ἀκρίτα, ὁ ἥρωας ἐκ ζηλοτυπίας ἀπάγχει τὴν πιστὴν σύζυγόν του, ἵνα συζήσῃ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ.

¹ Del mito di Medea nella tragedia Greca, ricerche di Giorgio Castellani. 1893.